

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

5 juli 2012

Aan: Leden SDO

Van: Beleidsgroepen Onderzoek en Onderwijs

Auteurs: Roel Nahuis, Rients Jorna

Betreft: Overwegingen masterassortiment en vragen aan SDO 10 juli 2012

Vooraf

Het projectvoorstel Productgroep Masters (versie 5 april 2012) beschrijft de achtergronden, doelstellingen, producten en aanpak van het project. Het project beoogt onder meer een overzicht te ontwikkelen van het gewenste aanbod van Saxion Masters tot en met 2016. Hoofdproduct 1a bestaat uit een voorstel voor actualisatie van beleid masteropleidingen: overwegingen en criteria. In de periode februari-juni 2012 zijn directeuren (en coursedirectors) geconsulteerd over knelpunten, ambities en verwachtingen; is de voortgang een aantal keer besproken in de Beleidsgroepen Onderzoek en Onderwijs; en zijn de coursedirectors twee keer bijeengekomen. Resultaat daarvan is de onderhavige voortgangsrapportage aan het SDO, waarin strategische overwegingen t.a.v. masteropleidingen worden beschreven en een aanzet wordt gedaan voor het inrichten van werkgroepen voor 2012/2013.

Inleiding

Deze rapportage onderscheidt vier scenario's voor het vormgeven van het toekomstig assortiment van masteropleidingen. De scenario's gaan uit van verschillende motieven t.a.v. hoe Saxion zich wil positioneren in de opleidingenmarkt met (of zonder) masteropleidingen en in de hoger onderwijs sector (concurrerend of coöperatief t.o.v. universiteiten). De uitwerking van deze motieven bestaat uit opsommingen van voor- en nadelen en investeringen per scenario, die tot stand zijn gekomen in een gespreksronde waaraan de meeste directeuren van academies en diensten (en een aantal andere belanghebbenden) hebben deelgenomen. De voor- en nadelen zijn met opzet polair geformuleerd en gechargeerd om de marge van afweging aan te geven. Het doel van de scenario's is om de discussie over fundamentele keuzes te voeden met argumenten en overwegingen. Het doel is niet per se om tot een keuze voor één scenario te komen waarvan andere zijn uitgesloten. Er bestaat een toekomst waarin scenario's op elkaar voortbouwen en elkaar aanvullen. In de conclusies wordt daar een uitwerking van gegeven.

Een aantal constatering en onzekerheden kunnen vooraf worden benoemd:

Constateringen:

- HBO instroom komt vooral uit mbo/havo. Dat brengt enerzijds specifieke eisen met zich mee t.a.v. onderzoeksgedreven onderwijs in de bachelors (qua abstractieniveau

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 2 van 14

en oriëntatie) en anderzijds dat het aantal potentiële doorstromers naar masters niet moet worden overschat.

- Professionele master zijn alleen kansrijk als er een duidelijke marktvraag en/of stimulerend beleid bestaat (vgl. fysiotherapie, BIG registraties, lerarenbeurs).
- Als er een academische pendant bestaat zullen veel studenten daar eerder voor kiezen dan voor een hbo master, gegeven hun (voor)oordeel over niveau en kwaliteit.
- Gegeven huidige diploma structuur zijn professionele masters niet interessant voor internationale markt.
- In Nederland bestaat (voorlopig) een binair stelsel, waarin het hbo een professionele oriëntatie en het wo een wetenschappelijke oriëntatie heeft. Deze binariteit manifesteert zich o.a. in het niveau en de oriëntatie van de instroom en in de oriëntatie van de staf.

Onzekerheden:

- Politieke context schuift: bekostiging, langstudeerdersboete, sociaal leenstelsel, diploma's, rol OCW. Uitkomsten van deze ontwikkelingen zijn tot de verkiezingen erg onzeker. Welke invloed heeft dit op studiekeuze? Gaan afgestudeerde bachelors doorstuderen of (eerst) werken? In hoeverre worden ze nog ondersteund als ze na enige jaren een (deeltijd)master willen volgen?
- Hoe verandert de rol van OCW? Deze oefent nu invloed uit via bekostiging (macrodoelmatigheid). Als bekostigingsystematiek verandert, op welke manier zal OCW dan sturing willen geven aan het landelijk masteraanbod. Gaat dat via het topsectorenbeleid?
- Hoe reageren universiteiten en private aanbieders? Universiteiten gaan anders kijken: als hun masters niet meer worden bekostigd, zullen ze ook de markt op gaan met meer beroepsgerichte masters. Particuliere aanbieders worden actiever en substantiëler. Ook verschijnen er distance-learning aanbieders van buitenlandse universiteiten.
- Hoe staat het NVAO erin? Men vindt academische masters niet bij hbo passen, andere kwaliteit/cultuur. Maar ook in professional masters wordt de onderzoekscomponent verdiept, versterkt en vergroot. Deze naderen de criteria voor academische masters. Vraag: wat is het politieke perspectief op het afschaffen van het diploma onderscheid? Krijgen we straks niet gewoon een 'MSc behaald aan ...' voor alle masters? Hoe lang bestaat het binaire stelsel überhaupt nog.
- Welke consequenties wil Saxion trekken uit de ambitie om een UAS te zijn? Waar willen we staan in regionaal, nationaal en internationaal perspectief? Zien wij onszelf als onderwijsinstelling of (ook) als kennisinstelling? Wat zijn dan de belangrijkste motieven achter onderzoek en masteropleidingen? En hoe organiseren wij onderzoek, onderwijs en hun vervlechting? De discussie hierover is in volle gang, maar de uitkomsten zijn nog lang niet uitgekristalliseerd.

Een business case maken is lastig: voor een doorrekening van de scenario's is alle informatie nodig, ook over onzekere factoren en consequenties daarvan (bijv. studiekeuze). Dan heb je te maken met complexe, onderling afhankelijke factoren: moet je wel/niet marktconform collegegeld vragen? Wat stop je er zelf bij? Is er een marktvraag?

Wat en hoe wil het bedrijf meefinancieren? Niettemin is een business case wel nodig om een besluit op basis van inhoud en financiën te kunnen maken.

Scenario 1: Innovatieve bachelors

Motief: Profileren met goede en excellente, arbeidsmarktrelevante bachelors; onderzoek in het kader van dit aanbod; impliciete taakverdeling waarin universiteiten zich richten op masteraanbod (voor zowel wetenschap als kennisintensieve beroepen) en hogescholen op beroepsgerichte bachelors.

Voordelen:

- Sluit aan bij roots, track record, kracht.
- Geen investering in masteraanbod vereist, dus:
- Uitbaten van bachelor als volwaardige en gewaardeerde beroepskwalificatie en mogelijkheid bachelors met extra investeringen naar hoger niveau te brengen
- Kans om te onderscheiden met kwaliteit, schaalverkleining, intensief onderwijs en krimp in instroom op te vangen.
- Mogelijkheid afspraken te maken met universiteiten t.b.v. doorstroom (doorstroomminoren, hbo+, 3+1 trajecten, Wisselstroom) en dit aan de voorkant verkopen.

Nadelen:

- Niet onderscheidend/geprofileerd op de markt voor masteropleidingen.
- Internationaal minder herkenbaar als UAS.
- Inkleuring van HTSM profiel wordt lastiger en moet via onderzoekszwaartepunten en bacheloraanbod.
- Geen waarde voor werkvelden die vragen om masteropgeleiden (complexe multidisciplinaire vraagstukken, behoefte aan onderzoekende houding en innovatie van beroepspraktijk).
- Geen mogelijkheden om masterstudenten in te zetten in onderzoeksprogramma.
- Minder aantrekkelijk als kennisaanbieder en kennispartner door relatief smalle en kwalitatief mindere kennisbasis.
- Geen aantrekkelijke werkomgeving voor goede docent-onderzoekers, die in masters willen participeren.
- Minder aantrekkelijk totaal portfolio; goede doorstroommogelijkheden kunnen alleen beloofd worden als daarover afspraken worden gemaakt met aanbieders van masteropleidingen elders.
- Geen spin-off effect van masters op bachelors (bijv. via masterdocenten)

Investeringen:

- Ontwikkelen van en vormgeven aan bijpassende onderzoek-onderwijs nexus
- Profileren met name met onderzoek en topbachelors/excellentietrajecten
- Onderzoeksdeelname studenten afstemmen op bachelorniveau

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 4 van 14

- Extra/andersoortige voorwaarden creëren voor aantrekken en behouden hoogwaardig (gepromoveerd) personeel
- Afspraken met universiteiten maken t.b.v. doorstroom en trajecten ontwikkelen

Scenario 2: Innovatieve bachelors (als scenario 1) en kansrijke masters

Motief: Inzetten op goede en excellente bachelors en op professionele (of academische) masters als daar een expliciet gearticuleerde vraag vanuit de arbeidsmarkt/werkveld bestaat of gearticuleerd kan worden; als er een academische (of private) pendant in ons verzorgingsgebied bestaat dan moet daarnaast vraag naar een professionele master bestaan; onderzoek in het kader van dit aanbod; impliciete taakverdeling waarin universiteiten zich richten op theorie en Saxion op professies.

Voordelen:

- Sluit aan bij huidige praktijk. Business as usual, maar wel meer afstemming, samenwerking en delen van risico's in productgroep Saxion Masters.
- Minder exploitatierisico omdat arbeidsmarktrelevantie uitgangspunt is. Alleen masters als er een duidelijke marktvraag (en co-financiering) is en/of in principe voor bekostiging in aanmerking komen.
- Er liggen kansen om grote medewerkersschuldingsbudgetten van bedrijven en instellingen aan te boren.
- Vanuit topsectorenbeleid bezien zijn HTSM masters (monodisciplinair of snijvlak) arbeidsmarktrelevant
- Doorstroommogelijkheden binnen Saxion in die gebieden waar we initiële masters aanbieden.
- Mogelijkheid afspraken te maken met universiteiten t.b.v. doorstroom (hbo+ trajecten, Wisselstroom, 3+1 trajecten vwo-ers) en dit aan de voorkant verkopen.

Nadelen:

- Voor MSc of MA titel (voorwaardelijk voor internationaal georiënteerde opleidingen) blijft voorlopig U-bocht constructie (zoals in Greenwich model) noodzakelijk.
- Weinig onderscheidend/geprofileerd op de markt voor masteropleidingen: kansrijke masters worden waarschijnlijk ook elders aangeboden.
- Concurrentie van andere aanbieders van deze masters
- Masteraanbod zal beperkt blijven tot enkele domeinen waar meerwaarde bestaat.
- Inkleuring HTSM profilering moeilijk: vereist ofwel HTSM masters waarvoor instroom onzeker is ofwel een dimensie aan goed draaiende opleidingen waardoor ze bij het profiel passen.
- Bachelor kan (evenmin als in de huidige situatie) binnen Saxion niet vanzelfsprekend doorstromen naar master
- Geen automatische koppeling masteraanbod en programma onderzoekschool, waardoor minder mogelijkheden ontstaan om masterstudenten in te zetten in onderzoeksprogramma dan gewenst (wel koppeling met onderzoek kenniscentra).

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 5 van 14

- Effect masteropleidingen op aantrekkelijkheid van werkomgeving voor docent- onderzoekers beperkt.
- Spin-off effect van masters op bachelors (bijv. via masterdocenten) beperkt.

Investeringsen:

- Ontwikkelen van en vormgeven aan bijpassende onderzoek- onderwijs nexus
- Onderzoeksdeelname studenten differentiëren naar bachelor- en masterniveau
- Behoeftenonderzoeken masteropleidingen werkveld, niet boven elke bachelor een master bouwen.
- Voor internationaal georiënteerde masters (voorlopig) afspraken maken met licentiehouders (Greenwich model)
- Profilerings met name met onderzoek en topbachelors, technologische dimensie in masteropleidingen aanbrengen
- Extra voorwaarden creëren voor aantrekken en behouden hoogwaardig (gepromoveerd) personeel
- Afspraken met universiteiten maken t.b.v. doorstroom en trajecten ontwikkelen
- Afspraken met andere aanbieders van dezelfde master: consortia om de markt te controleren

Scenario 3: volwaardig masteraanbod met eigen masters gekoppeld aan onderzoeksagenda

Motief: Inzetten op eigen professionele/academische masters met forse onderzoekscomponent; opleidingsaanbod komt voort uit vraag vanuit werkveld en focusgebieden in onderzoek (academische masters gekoppeld aan focusgebieden); wederzijdse versterking onderzoeksagenda en opleidingsaanbod; academic drift (gebaseerd op verwachting dat binair stelsel op den duur verdwijnt); concurrentie met universiteiten (vooral als die zich in de toekomst nog meer op beroepspraktijken gaan richten); geen groeimodel maar profileringsmodel; langere termijn horizon, internationale ambities.

Voordelen:

- Het onderscheidend profiel van Saxion manifesteert zich niet alleen in onderzoek, maar ook in de onderwijsportfolio BaMa en inhoudelijke accenten in de opleidingen.
- Bouwt voort op voorgenomen investeringen in onderzoek, onderzoeksinfrastructuur, onderzoekscultuur en personeel, maar vergt wel extra investering.
- Binnen de topsectoren, met o.a. ECHO als prikkel, ontstaan mogelijkheden om masters te ontwikkelen: professionele, maar ook academische masters gezien de voorgenomen investering in kwaliteit en onderzoek. Volgens goed voorbeeld scenario zou je kunnen beginnen bij een profielgerelateerde masteropleiding.
- Opschalen en profileren aan bovenkant van opleidingenmarkt: bachelors, onderzoek en master op verschillende fronten dicht bij elkaar organiseren en volwaardige kolommen realiseren. Iedere bachelor kan dan binnen Saxion naar een master doorstromen.

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 6 van 14

- Een evenwichtige onderwijskolom en een aantal prestigieuze academische masters met professionele oriëntatie¹ bij aan de ambitie om een geprofileerde UAS te worden,.
- Actieve bijdrage aan professionalisering en innovatie van beroepspraktijk.
- Een vergroting van het aantal en aandeel masterstudenten betekent een opschaling en verbetering van de aanwezige kennisbasis op focusgebieden.
- Met een volwaardig masteraanbod wordt Saxion een aantrekkelijker werkomgeving voor goede docent-onderzoekers, die in masters willen participeren.
- Een afgewogen assortiment van masteropleidingen maakt Saxion een interessanter partner voor samenwerking met andere kennispartners (nationaal en internationaal).
- Van een masteropleiding kan een positieve invloed uitgaan op het niveau van bacheloropleidingen (integratie van actuele thema's en onderzoek in het curriculum).
- Je kunt je onderscheiden van universitair aanbod met deeltijdopleidingen, met gebruik van resources die studenten meebrengen, met bedrijven waar die studenten toegang toe hebben (zie bijv. Supply Chain Management), met interdisciplinariteit, met ander (vraaggestuurd) concept.
- Stages en afstudeerprojecten vormen bouwsteentjes binnen de onderzoeksprogramma's.

Nadelen:

- We beginnen nog maar net onze sterke kanten te ontdekken en ontwikkelen. Vereist fors investeren in kwaliteit staf, onderzoeksbasis, boegbeelden, bibliotheekvoorzieningen, enz. (vgl. conclusies overname UT Onderwijskunde) (maar dat is sowieso nodig om een oprechte UAS te worden).
- Masters op HTSM concurreren met bestaande masteropleidingen (UT). Afgestudeerde bachelors kiezen voor een baan of een universitaire master. Lastig te onderscheiden naar vorm, tijd en inhoud zijn (een master voor professionals met min. drie jaar werkervaring?).
- Veel investerings- en exploitatierisico's (vereist smal beginnen, en wellicht versmalling van je identiteit als geheel)
- Vereist intern commitment op nemen en delen van risico van een mogelijk verliesgevend product waarin je je profileert als UAS.
- Universiteiten gaan zich wellicht meer richten op beroepsgerichte masters, waardoor concurrentie nog sterker wordt
- Risico dat je opgebouwde samenwerkingsinitiatieven (hbo+, wisselstroom) mogelijk weggooit als je met universiteiten gaat concurreren.
- Bij NVAO stelt hoge eisen aan onderzoek, resources en faciliteiten t.a.v. aanvragen voor academische masters. Proefcasus vergt inspanning, investering en doorzettingsvermogen.

¹ 'Academische master' geeft een niveau van onderzoeksvaardigheden aan, 'professionele oriëntatie' betekent dat het hier gaat om beroepsrelevante onderzoeksvaardigheden (Didi Griffioen spreekt in dit verband van het opleiden tot 'professional scholar').

Investerings:

- Ontwikkelen van en vormgeven aan bijpassende onderzoek–onderwijs nexus
- Omgevingsscan en marktonderzoek (wat wordt gevraagd en aangeboden in verzorgingsgebied?)
- Ontwikkelen strategisch masterbeleid (welk assortiment past bij Saxion), met veel aandacht voor onderscheidend karakter
- Actief hoogopgeleid (gepromoveerd) personeel behouden/werven/vrijmaken voor masteropleidingen
- Versterken onderzoeksbasis, –klimaat en –cultuur met hoge prioriteit
- Uitbouwen van vwo–trajecten en excellentie programma's
- Commitment op nemen en delen van risico
- 'Agressieve' positionering van waarde en kracht

Scenario 4: volwaardig masteraanbod o.b.v. gelijkwaardige samenwerking met andere kennisinstellingen

Motief: Inzetten op opleidingsaanbod dat voortkomt uit vraag vanuit werkveld èn focusgebieden in onderzoek; masters ontwikkelen in samenwerking met universiteiten (of hogescholen) op gelijkwaardige basis; masters als kans om focusgebieden te versterken door samenwerking en versterkend (spin–off) effect vanuit universitaire partner door te infiltreren in hun netwerken; geen concurrentie maar samenwerking; geen groei­model maar profilerings­model; ook eigen (professionele of academische) masters als er geen academische pendant in de regio bestaat.

In een dergelijke constructie van masteropleidingen kunnen delen van het curriculum gericht zijn op academische standaard en delen op innovatie van beroep, wat bijvoorbeeld tot uitdrukking komt in verschillende uitstroomrichtingen.

Voordelen:

- Het onderscheidend profiel van Saxion manifesteert zich niet alleen in onderzoek, maar ook in de onderwijs­portfolio BaMa en de verbanden waarin Saxion deze vormgeeft. Afgeleide waarde: je omringen met goede vrienden.
- Bouwt voort op voorgenomen investeringen in onderzoek, onderzoeks­infrastructuur, onderzoekscultuur en personeel.
- Binnen de topsectoren, met ECHO als prikkel, ontstaan mogelijkheden om samenwerkingsverbanden te initiëren die leiden tot gezamenlijke masteropleidingen.
- Opschalen en profileren aan bovenkant van opleidingen­markt: bachelors, onderzoek en master op verschillende fronten dicht bij elkaar organiseren en volwaardige kolommen realiseren. Iedere bachelor kan dan *ergens* naar een Saxion master doorstromen.
- Minder noodzaak om te investeren in onzekere eigen masters. Verbinden van hoogwaardig onderwijs aan hoogwaardig onderzoek impliceert niet per se eigen masters; samenwerken waar mogelijk. Eigen kracht en waarde ontwikkelen en inbrengen. Eigen masters vullen gaten in de markt.

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 8 van 14

- Actieve bijdrage aan professionalisering en innovatie van beroepspraktijk.
- Stages en afstudeerprojecten vormen bouwsteentjes binnen de onderzoeksprogramma's.
- Een vergroting van het aantal en aandeel masterstudenten betekent een opschaling en verbetering van de aanwezige kennisbasis op focusgebieden.
- Met participatie in een masteraanbod wordt Saxion een aantrekkelijker werkomgeving voor goede docent-onderzoekers, die in masters willen participeren
- Samenwerking in masteropleidingen maakt Saxion ook een interessanter partner voor andere kennispartners (nationaal en internationaal).
- Van een masteropleiding kan een positieve invloed uitgaan op het niveau van bacheloropleidingen (integratie van actuele thema's en onderzoek in het curriculum).
- Sluit aan bij bestaande initiatieven tot samenwerking met universiteiten (afspraken over doorstroomminoren in hbo+ en 3+1 trajecten, Wisselstroom, docentenwerkgroepen, bestuurlijk overleg); wel prominentere rol afdwingen.
- Universiteiten zijn geïnteresseerd in onze studenten (grote aantallen, vwo-ers, excellente studenten) en onderwijsconcepten (arbeidsmarktrelevante componenten). Universiteiten in het buitenland willen hier een markt openen. Package deal wellicht mogelijk.
- Je kunt meeliften in accreditatietrajecten.
- In samenwerking kun je leren over andere onderwijsconcepten
- Samenwerking biedt toegang tot equipment
- Strategische allianties versterken je onderzoek en vergroten personeelsmobiliteit,
- Ze vergroten je zichtbaarheid en toegankelijkheid,
- Hybride opleidingen zijn mogelijk extra interessant voor studenten,
- Commitment op nemen van risico: wij leren onze studenten dat je een verliesgevend product mag hebben omdat je daarin profileert.

Nadelen:

- Samenwerking met de UT (Wisselstroom) is voorlopig een verkennend pad en lijkt te steunen op een specifieke taakverdeling volgens scenario 1. Paden ontstaan op operationeel niveau. Om naar integrale samenwerking moeten universiteiten ook op bestuurlijk niveau onze einddoelen erkennen. De vraag is hoe interessant wij zijn met onze professionele oriëntatie.
- Universiteiten hebben andere belangen (rankings). UT's willen bijv. met elkaar tot de 10 wereldwijd willen behoren, daar kunnen wij niet bij helpen.
- Emancipatieproces vereist. HTSM onderzoek, bijdrage kennispark, expertise ondernemen/IE/startkapitaal staat nog in de kinderschoenen (vereist investeringen in onderzoeksagenda, expertise en boegbeelden).
- Veel bestuurlijk en inhoudelijk overleg met afbreukrisico vereist.
- Vereist afspraken over hoe afstudeerders in gezamenlijke masters bijdragen aan onderzoeksprogramma van Saxion.
- Universiteiten gaan zich wellicht meer richten op beroepsgerichte masters, maar menen dat ze dat ook zonder Saxion kunnen.

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 9 van 14

Investeringsen:

- Ontwikkelen van en vormgeven aan bijpassende onderzoek–onderwijs nexus
- Omgevingsscan en marktonderzoek (wat wordt gevraagd en aangeboden in verzorgingsgebied?)
- Ontwikkelen strategisch masterbeleid: welk assortiment past bij Saxion en welke partners hebben wij daarbij nodig (keuzes maken in welke netwerken je wilt investeren).
- Versterken onderzoeksbasis, –klimaat en –cultuur met hoge prioriteit. Emancipatieproces: eigen inbreng (waarde en kracht) ontwikkelen en uitdragen.
- Uitbouwen van vwo–trajecten en excellentie programma's
- Bestuurlijke en inhoudelijke contacten met nationale en internationale universiteiten/hogescholen leggen, onderhouden en aanwenden voor gezamenlijke masterontwikkeling (wederzijds belang benoemen). Evt. accountmanagers benoemen. Judo–tactiek: meebewegen in eigen belang.
- Actief hoogopgeleid (gepromoveerd) personeel behouden/werven/vrijmaken voor masteropleidingen

Beleidsgroepen onderzoek en onderwijs:

De scenario's zijn besproken in het gezamenlijk overleg van de beleidsgroepen onderzoek en onderwijs op 5 juni 2012. Daar zijn de volgende aspecten aan de orde geweest:

- Markt voor professionele masteropleidingen is klein.
- BGO's erkennen dat het gaat om hoge investeringen voor een onzekere markt, maar ook dat het perspectief van innovatieve technologie, met speerpunt HTSM, niet vrijblijvend is m.b.t. het masteraanbod.
- Arbeidsmarktbehoefte en legitimatie vanuit werkveld zijn essentiële voorwaarden voor ontwikkeling van een masteropleiding.
- Succesfactoren van huidige masteropleidingen zijn: weinig universitaire pendanten, door werkveld gestelde eisen (masterniveau voor BIG–registratie bijv.), mogelijkheid van behalen van MSc (Facility management bijv.), bekostiging.
- Niet elk werkveld heeft behoefte aan MSc–masterstudenten (gezondheidszorg, welzijn, onderwijs); geldt omgekeerd ook: niet ieder werkveld heeft behoefte aan studenten van professionele masteropleidingen (economische sector bijv) of überhaupt van masteropleidingen.
- Verwachting is dat (sommige) domeinen zich ontwikkelen, zich meer richten op complexe problematiek o.a. onder invloed van technologische ontwikkelingen. Civiele effect van bachelor devalueert dan.
- Vraag naar professionele masteropleidingen ontstaat op snijvlakken van gebieden, gericht op de toepassing van de technologie (bijv. domotica als snijvlak van toegepaste psychologie en technologie).
- Masteropleidingen voor directe doorstroom of voor werkenden? Verschilt per sector: Social Work en Leren & Innoveren juist interessant voor werkenden, Facility Management juist interessant voor directe doorstroom vanuit hbo.

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 10 van 14

- Kansrijke optie is het ontwikkelen van Europese (Engelstalige) masteropleidingen in samenwerking met buitenlandse partner(s), duurzame relatie is dan voorwaarde.²
- Koppeling aan profielkeuze, onderzoek en doorgaande kolom.

De beleidsgroepen concluderen dat, ondanks risico's, de kleine aantallen studenten en de lange adem die nodig is, investeren in masteraanbod van groot belang is voor Saxion. Anders is ambitie van UAS niet te realiseren. Er is wel degelijk spin-off te verwachten, bijv. bijzonder uitstralingseffect. Scenario 2 is het meest aansprekend, maar ook een aantal initiatieven volgens scenario 4: zoeken naar samenwerking en cross-overs op een hoger aggregatieniveau dan beroepen. Zoek daarbij ook internationale samenwerkingspartners. En probeer te koppelen aan profiel, onderzoeksagenda en onderwijskolom.

In een van de gesprekken werd het daarbij passende ambitieniveau als volgt verwoord: "We moeten af van het organiseren op het niveau van academies. We moeten ook af van smalle profielen; naar brede, parttime opleidingen waar studenten met enige werkervaring zelf kleur en profiel aangeven, omdat het aantrekkelijk is om anderen te ontmoeten, van elkaar te leren, professionele verbindingen te smeden. Elk domein moet 1 of 2 masters hebben die zijn verbonden aan waar je ze voor nodig hebt: een plek geven aan onderzoek, positief effect naar bachelors, tekortkoming in de markt invullen, vraagstukken (veiligheid, leefbaarheid), actuele dimensie (technologische innovatie), waar mensen uit bedrijven student kunnen zijn, gericht op toepassing, multidisciplinair, en daar een concept voor hebben. Daarmee onderscheid je je ook van het universitaire aanbod, dat juist disciplinair georiënteerd is. Kortom, een goede stap om te profileren door masters te versterken, maar dat is een academie-overstijgende opgave. Niemand wil een molensteen."

Conclusies

De vier scenario's zijn uitgebreid besproken in gesprekken met directeuren van academies en diensten, coursedirectors, belanghebbenden en beleidsgroepen. Op basis daarvan kunnen enkele conclusies getrokken worden.

² Naast de UT zijn zeker ook buitenlandse universiteiten interessant. Dit scenario past in Europese denken, met niet alleen uitwisseling van studenten en docenten, maar ook van programma's. We hebben ervaring met Greenwich, maar die verstrekken alleen de licentie en controleren de kwaliteit, wij doen het werk. Sommige masters biedt Greenwich niet eens op eigen locatie aan. Birmingham is meer structurele samenwerking, met o.a. een lector (Joy Notter) werkzaam op beide locaties (masters kunnen met een verkort vervolgtraject in Birmingham een MSc halen). Samenwerking met Duitse ligt misschien meer voor de hand dan met Engelse universiteiten. Verder weg kan ook, studenten gaan voor weken of maanden. Duitsland, Zwitserland, Noorwegen en Finland hebben gelijke (binaire) omstandigheden. Van belang is om personen bij de counterpart te vinden die oog hebben voor onze sterktes.

Uitstekende bachelors: scenario 1 als belangrijkste opdracht

De belangrijkste conclusie is dat een keuze voor scenario 1 (uitstekende bachelors) onvermijdelijk is. Deze conclusie komt voort uit de vijf stellingnames.

Stelling 1: De ambitie van onderzoeksgedreven onderwijs moet primair vorm in het bacheloronderwijs krijgen

Toelichting: De kennissamenleving stelt nieuwe eisen aan afgestudeerden in het hoger onderwijs. Dat onderwijs moet actueel, representatief en innovatief zijn. Daartoe hebben hogescholen (UASs) een onderzoeksmandaat gekregen, gericht op versterking en verdieping, het meegeven van een onderzoekende houding, ook en met name in het bacheloronderwijs. Masters zullen altijd klein blijven in volume (max. 5%). Dat betekent een relativering van de ambitie om met masteropleidingen een transitie naar een UAS te bewerkstelligen.

Stelling 2: Kwaliteitsverbetering en niveaudifferentiatie zijn het hardst nodig op bachelor niveau

Toelichting: Van oudsher ligt onze kracht in het bacheloronderwijs. Dat bacheloronderwijs staat momenteel onder druk (algemeen beeld, zesjescultuur, teruglopende studentaantallen, studenten worden kritischer). Dat vraagt om kwaliteitsverbetering en meer differentiatie in het hoger onderwijs. Niveaudifferentiatie verwijst hier dus niet naar een divers aanbod over de onderwijskolom (Ad, Ba, Ma, PhD), maar vooral naar het selectiever worden in het bacheloraanbod. Dus een zeker masteraanbod, maar ook excellentietrajecten, studentassistentieschappen en uitzicht op junior onderzoeker aanstellingen voor goede bachelorstudenten; en voortijdige uitstroomalternatieven voor mindere bachelorstudenten.

Stelling 3: Professionele gerichtheid is de enige optie voor in ieder geval deze strategische periode

Toelichting: Het binair stelsel is voorlopig een gegeven, in ieder geval deze strategische periode (2012–2016). En ook al verdwijnt het scherpe onderscheid, we moeten niet mee willen werken aan het creëren van een level playing field met universiteiten. Op het gebied van onderzoeksgedreven onderwijs hebben universiteiten een enorme voorsprong en dat geldt ook voor het onderzoek zelf. Daarom is het van groot belang om de professionele benadering (praktijkgerichtheid) als onderscheidend kenmerk te versterken.

Stelling 4: Voor alle opleidingen moet het ambitieniveau 'academisch' zijn in de zin van onderzoeksintensief, waarbij onderzoek wetenschappelijk én praktijkgericht is

Toelichting: 'Academische' bachelors en master kunnen worden gelezen als door–een–universiteit–aangeboden óf als gevoed–door–onderzoek. In het eerste geval verwijst 'academisch' primair naar een theoretische gerichtheid, in het tweede geval naar het niveau van de opleiding qua onderzoeksintensiteit. Momenteel lopen er allerlei discussies

over de aard van 'praktijkgericht onderzoek'.³ Daarbij speelt de fundamentele vraag of er ook een hoog wetenschappelijk niveau gerealiseerd kan worden met een ander type onderzoek. Noties van de beroepsbeoefenaar die in die context opkomen zijn 'engaged scholar', 'professional scholar' en 'reflective practitioner'. Deze noties zullen ook steeds meer leidend worden in het hoger beroepsonderwijs, zowel voor bachelors als voor masters.⁴

Stelling 5: Voor het werven en behouden van hoogopgeleid personeel is het noodzakelijk om een onderscheidende onderzoeksbenadering te ontwikkelen

Toelichting: Om onze ambities te realiseren zijn meer hooggekwalificeerde docenten en onderzoekers nodig. De hefboomwerking van masteraanbod op het binnenhalen en behouden van dat personeel moet echter niet worden overschat. Wie in een master wil lesgeven zal voor een universitaire carrière (blijven) kiezen. De grootste kansen voor HRM liggen bij onderzoekers die zich niet langer willen conformeren aan het huidige universitaire 'publish or perish' klimaat en die gaan voor maatschappelijke en economische impact van onderzoek, het onderscheidende kenmerk van praktijkgericht onderzoek.

Met dit pleidooi voor scenario 1 willen we onderstrepen dat dit geen scenario van achteroverleunen en nietsdoen is. Het verweven van praktijkgericht onderzoek en bacheloronderwijs is voorlopig de belangrijkste opdracht.

Voor elk domein een master: scenario 2 met als optie scenario 4

De tweede conclusie luidt dat we de mogelijkheden voor masteropleidingen die kansrijk zijn in termen van arbeidsmarktrelevantie, instroom en profilering in alle domeinen moeten onderzoeken. Arbeidsmarktrelevantie staat voorop, maar we hoeven niet te wachten tot de vraag uit het werkveld bij ons terechtkomt. Vanuit onze onderzoeksagenda en kennis van werkvelden ontstaan aanwijzingen voor de behoefte aan masteropleidingen, die we zelf kunnen articuleren. Dit is actief bewegen in scenario 2 (waarmee scenario 1 wordt geïmpliceerd). Daarin kunnen kansen vergroot worden door de samenwerking met universitaire of hbo partners te zoeken (scenario 4 als optie). Dat leidt tot de volgende afwegingen voor masteraanbod.

³ Rondom onderzoeksschool en expertisecentra, rondom prestatie-indicatoren, rondom onderzoeksprogrammering kenniscentra, rondom kennisvalorisatie en rondom vervlechting onderzoek/onderwijs.

⁴ Op politiek niveau is besluitvorming onderweg om UAS diploma's meer in harmonie te brengen met internationale standaarden. Voor opleidingen waarvoor geen andere internationale standaard bestaat, betekent dit dat BSc/MSc en BA/MA graden verleent kunnen gaan worden, als aan de eisen van niveau qua onderzoeksintensiteit wordt voldaan. Als die eisen ook ingevuld kunnen worden op basis van *praktijkgericht* onderzoek, dan zouden deze in sommige gevallen als gewenst neveneffect ook in aanmerking kunnen komen voor een BSc/MSc of BA/MA graad, ongeacht hun professionele gerichtheid.

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 13 van 14

1. Het streven is om voor alle domeinen die wij bedienen de mogelijkheid voor masteropleidingen te onderzoeken en, indien positief, actie te ondernemen. Uitgangspunt is dat in een domein vraag (instroom/werkveld) naar masteropgeleiden bestaat, tenzij het tegendeel is bewezen (scenario 2).
2. Als er in een domein vraag (instroom/werkveld) bestaat naar masteropgeleiden en er is geen academische pendant, dan moeten wij in principe een masteropleiding willen aanbieden, al dan niet i.s.m. universiteiten of andere hogescholen (scenario 2).
3. Als er in een domein vraag (instroom/werkveld) bestaat naar masteropgeleiden en er is wel een academische pendant, dan moeten wij onderzoeken of er daarnaast behoefte bestaat aan een professionele master (scenario 2).
4. Is dat het geval, dan heeft het de voorkeur om te participeren in de academische pendant om te profiteren van voordelen van samenwerking (titulatuur, accreditatietraject, netwerk, personeelsmobiliteit), waarin de insteek is om een opleiding te ontwikkelen met in ieder geval een beroepsgerichte oriëntatie en uitstroomprofiel (scenario 2/4).
5. In het licht van de Strategische Agenda moet met name de haalbaarheid van samenwerking met de Universiteit Twente in een masteropleiding HTSM-toepassingen met (ook) een professionele oriëntatie onderzocht worden (scenario 4).
6. Blijkt zo'n samenwerking niet haalbaar of wenselijk, dan kunnen wij op eigen kracht of inter-hbo een professionele master ontwikkelen (scenario 2).

Het masterassortiment wordt opgevat als een maatschap met een winkelformule, waarbij het eigenaarschap bij de deelnemende academies blijft. De doelstellingen van de maatschap zijn:

- het realiseren van kwaliteitsverhoging, synergie en efficiencyverbetering in marketing, ontwikkeling en uitvoering van masteropleidingen
- het aanbieden, vergroten en profileren van het assortiment

Deelnemers aan de maatschap delen in winst, verlies en risico's. Het ontwikkelen van nieuwe masteropleidingen houdt altijd een zeker exploitatierisico in. Het delen van risico's betekent dat we investeringen kunnen doen die zich pas na verloop van tijd uitbetalen of die nodig zijn voor een geprofileerd aanbod. Het delen van winst en verlies betekent ook dat we conjunctuurbewegingen in de exploitatie van bepaalde masteropleidingen collectief kunnen opvangen.

Vagen aan het SDO

1. Onderschrijft het SDO dat bij de uitvoering van de masteropleidingen optimale synergie bereikt moet worden (t.a.v. aandachtspunten die benoemd zijn in PID Masters)? Hiertoe geven academiedirecteuren SDO dan aan de coursedirectors van de huidige masters opdrachten om samenwerking te versterken. De uitvoering van de opdrachten wordt verantwoord in de lijn (directeur-coursedirector) en beleidsmatig gerapporteerd aan beleidsgroep Onderwijs en beleidsgroep Onderzoek.

Kiezen voor een Saxion Masteraanbod

Pagina 14 van 14

2. Onderschrijft het SDO de beschreven scenario's en conclusies om beleid te formuleren voor het assortiment van Saxion? Hiertoe moeten dan opdrachten geformuleerd worden aan hetzij de Productgroep Masters hetzij aan nieuwe werkgroepen om tot nieuw aanbod te komen. Afstemming over de opdrachten via beleidsgroep Onderzoek en beleidsgroep Onderwijs.

3. Onderschrijft het SDO dat het vergroten van synergie in de uitvoering (vraag 1) en het vernieuwen van het assortiment (vraag 2) ondersteund wordt door het programma Praktijkgericht Onderzoek (cq Roel Nahuis, Rients Jorna)?